

Nr 22

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner angående förfarandet vid nedsättning av stämpelskatt på inteckning i fast egendom.

(1:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I:525 av herr *Harald Pettersson* och II:607 av herr *Börjesson* i Falköping har hemställts, att riksdagen hos Kungl. Maj:t måtte begära att sådana tillämpningsföreskrifter beträffande stämpelskatteförordningen utfärdas, att vederbörande myndighet utan särskild ansökan åläggs att avräkna eventuell nedsättning av stämpelskatt vid penninginteckningar i enlighet med vad i motionerna anförts.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionen II:607.

Gällande bestämmelser om stämpelskatt återfinnes i stämpelskatteförordningen den 21 maj 1964 (nr 308), som trädde i kraft den 1 jan. 1965. För fordringsinteckningarnas del innebär förordningen i stort sett endast en modernisering av den pålaga, som tidigare utgick enligt 1914 års förordning angående stämpelavgiften.

Om inteckning för fordran beviljas skall stämpelskatt erläggas med fyra kronor för varje fullt tusental av fordringens kapitalbelopp, dock lägst tio kronor. Därest inteckningsreversen tidigare blivit företedd i samma avseende och då föranlett beskattning, skall stämpelskatt emellertid inte erläggas. Har inteckning helt eller delvis dödat äger sådan befrielse rum endast om ny inteckning beviljas inom ett år därefter och om nyinteckningen avser egendom, som helt eller delvis omfattades av den tidigare inteckningen. Ett annat undantag gäller vid utbyte av inteckningshandling mot andra inteckningsreverser och vid vissa andra liknande förfaranden, där skatteplikt inte föreligger. I syfte att underlätta en utrensning av äldre inteckningar infördes i stämpelskatteförordningen även en möjlighet till n e d s ä t t n i n g a v s t ä m p e l a v g i f t e n i sådana fall, där inteckning beviljas på grund av en ny inteckningsrevers utan att ett formellt utbyte äger rum. Om en eller flera inteckningar beviljas samtidigt som en eller flera inteckningar dödas, skall skatten nedsättas med belopp motsvarande skatten för den eller

de tidigare inteckningarna, även om en eller flera nya handlingar återopas.

Skatt utgår med samma belopp för det fall att ansökan om inteckning ej genast kan beviljas utan förklaras vilande.

Skatten fastställs av inskrivningsdomaren i samband med behandlingen av inteckningsansökningen och skall inbetalas till denne inom en månad från den dag då expedition i ärendet blivit tillgänglig. Skattskyldig är den, som är behörig att medge inteckning i egendomen, d.v.s. ägaren.

Inskrivningsdomarens beslut i skatteärendet granskas av den myndighet Kungl. Maj:t därtill förordnar, fr.o.m. den 1 juli 1965 av kammarkollegiet.

Ändring i beskattningen kan erhållas genom ansökan av den skattskyldige om återvinning hos inskrivningsdomaren, genom besvär till hovrätten eller genom att den skattskyldige godkänner anmärkning av granskningsmyndigheten. — Sistnämnda bestämmelse överensstämmer som framgår av departementschefens uttalande i proposition nr 75 till 1964 års riksdag med tidigare tillämpad praxis, vilken bl. a. grundat sig på granskningsmyndighetens åtalsrätt enligt 1914 års stämpelförordning. I sammanhanget kan nämnas, att departementschefen icke ansåg sig böra förorda någon rätt för granskningsmyndigheten att förordna om återbetalning av felaktigt debiterad skatt och att granskningsmyndigheten äger rätt att föra talan mot stämpelbeläggningsäven till den skattskyldiges förmån, om beskattningsmyndigheten där så kan ske inte vidtager själv rättelse. — Ändring i inskrivningsdomarens beslut om stämpelskatt skall i regel sökas inom tre år från beslutsdagen. För ansökan om återvinning gäller i vissa fall en något längre tidsfrist. Vidare gäller att om part anfört besvär motpart skall inkomma med sina besvär inom två månader efter delgivningsdagen.

Äger någon återfå skatt skall beloppet kostnadsfritt återbetalas i den ordning som föreskrives i uppbördsförordningen om restitution av skatt. Beslut härom skall omgående sändas till vederbörande länsstyrelse. Återbetalning skall ske utan hinder av att beslutet ännu ej vunnit laga kraft, och anteckning om återbetalningen skall i regel göras på den stämpelbelagda handlingen.

I de förevarande motionerna uppger motionärerna i fråga om tillämpningen av den ovan berörda bestämmelsen om nedsättning av stämpelavgiften vid nyinteckning, då samtidigt äldre inteckningar dödats, att stämpelskatten för de äldre inteckningarna i vissa fall icke avräknats. Med anledning härav anför motionärerna bl. a. följande. När vederbörande begärt återbetalning av den för högt erlagda stämpelskatten har domsagan meddelat, att rättelse kan ske endast genom besvär till hovrätten. Detta strider mot rättskänslan, då det enligt praxis på så gott som alla områden i samhällslivet ankommer på den felande parten att rätta begångna fel. Något undantag från denna regel bör inte få förekomma. Själva processen är visserligen avgiftsfri men orsakar förutom besvär och irritation en hel del kostnader som vederböran-

de måste bestrida själv. Enskilda människor har i regel inte rutin i att handlägga ärenden av denna art och måste bl. a. för besvärsskrivelsens utformning anlita hjälp, för vilken också ersättning måste erläggas. Till detta kommer kostnader för fotostatkopior av de olika in-teckningsreverserna samt för telefon och porto. Det är utgifter som rimligtvis borde bestridas av den part som åsamkat felet. I princip bör gälla att då ett fel begås mot allmänheten skall detta också tillrättaläggas av respektive myndighet.

Utskottet

Enligt gällande bestämmelser utgår stämpelskatt på in-teckning för fordran med fyra kr. för varje fullt tusental av det kapitalbelopp, för vilket in-teckning beviljas. Om äldre in-teckningar dödas i samband med att ny in-teckning beviljas, skall skatten nedsättas med belopp motsvarande skatten för de dödade in-teckningarna.

I de förevarande motionerna hemställs om riksdagsskrivelse med begäran att Kungl. Maj:t måtte utfärda tillämpningsföreskrifter av innehåll att in-skrivningsdomare åläggs att utan särskild ansökan nedsätta stämpelskatten enligt ovannämnda bestämmelse. Motionärerna uppger, att stämpel-skatten för dödade in-teckningar i många fall inte blivit avräknad och att de skattskyldiga sedan detta påpekats blivit hänvisade till att anföra besvär till hovrätten. Motionärerna gör gällande, att de skattskyldiga härigenom åsamkats besvär och kostnader och att den myndighet, som begått ett fel, bör rätta detsamma.

Av ordalydelsen i 12 § tredje stycket stämpelskatteförordningen framgår att bestämmelserna om nedsättning av stämpelskatten skall beaktas utan särskild ansökan. Att så ej skett i vissa fall torde vara en följd av tillfälligt förbiseende. Särskilda tillämpningsföreskrifter av det innehåll motionä-rerna åsyftat torde därför inte vara erforderliga.

Beträffande frågan om självrättelse av felaktiga beslut får utskottet framhålla följande. Som en allmän princip gäller att en uppenbar oriktig-het, som uppkommit på grund av skrivfel, misräkning eller annat dylikt förbiseende, bör rättas av den instans som meddelat beslutet, medan där- emot en felaktighet, som beror på oriktig tolkning av författningsbestäm-melse, endast kan rättas efter sedvanligt besvär förfarande. I samman-hanget kan påpekas att JO i sin senaste ämbetsberättelse uttalat betänk- ligheter mot en alltför vid tillämpning av gällande regler om självrättelse. Om en beskattningsmyndighet finner sig förhindrad att vidtaga självrät- telse nödgas den skattskyldige, även om felet grundar sig på ett uppenbart förbiseende, anlita besvär förfarandet.

Utskottet vill framhålla angelägenheten av att de skattskyldiga erhåller en snabb rättelse av felaktiga beslut, och att deras besvär och kostnader för sådan rättelse i görligaste mån begränsas. Det är uppenbart att olägen-

heterna för de skattskyldiga med en skatteprocess ofta inte står i rimlig proportion till de många gånger obetydliga belopp, som kan tillgodoföras dem genom besvär förfarandet. Dessa olägenheter torde dock inte kunna avlägsnas genom särskilda anvisningar utan endast genom en riktig tillämpning av gällande bestämmelser. Utskottet förutsätter att Kungl. Maj:t, liksom vederbörande myndigheter och JO, kommer att ägna erforderlig uppmärksamhet åt dessa och övriga frågor som berör den enskildes rätts-säkerhet.

Slutligen vill utskottet framhålla, att det synes sannolikt att de åtgärder som motionärerna vidtagit för att rikta uppmärksamheten på de här behandlade förhållandena är ägnade att bidra till en riktig tillämpning av stämpelskatteförordningens bestämmelser på förevarande område.

Med det anförda anser utskottet sig ha besvarat motionerna.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa, att de likalydande motionerna I:525 av herr Harald Pettersson och II:607 av herr Börjesson i Falköping angående förfarandet vid nedsättning av stämpelskatt på in-teckning i fast egendom icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 24 mars 1966

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar John Ericsson, Einar Eriksson, fröken Ranmark, herrar Stefanson, Lundström, Enarsson, Ottosson, Arne Pettersson och Stadling; samt

från andra kammaren: herrar Magnusson i Borås, Brandt, Vigelsbo, Engkvist, Asp, Andersson i Essvik, Larsson i Umeå, Hammarsten, Öhvall och Börjesson i Falköping.